

Metodika prověření výskytu střevle – aktualizace RAP 2025

Cíl

Provéřit stav populace střevle potoční (*Phoxinus phoxinus*) ve vybraných tocích, zejména početnosti populace, věkové struktury a rozmnožování. Zároveň ověřit celkové složení ichtyofauny toků.

Metoda

Lov elektrickým agregátem

1. Lokalizace profilů

Úseky toku, kde bude výskyt střevle prověřován, jsou vyznačeny v Příloze 2.

Polohy starých profilů (označení „stary“ ve sloupci „Profil“) vycházejí z polohy profilů při průzkumech v r. 2021. Souřadnice udávají začátek (spodní konec) lovného profilu. Pro vzájemnou srovnatelnost dat je třeba jejich polohu pokud možno zachovat. Pokud se charakter profilu zásadně změnil, takže už daný úsek střevli zjevně nevyhovuje, nebo ho z jiných vážných důvodů nelze průzkum v původní poloze zopakovat, kontaktuje zhotovitel AOPK a tento úsek po vzájemné dohodě nahradí jiným, příp. vypustí.

Polohy nově zařazených profilů (označení „novy“ ve sloupci „Profil“) jsou přibližný návrh, zhotovitel podle podmínek na místě vybere v blízkém okolí (cca do 1 km) úsek toku, který svým charakterem nejlépe odpovídá nárokům střevle, a průzkum provede zde. Spolu s výsledky odevzdá skutečné souřadnice začátku profilu.

Polohy profilů s bobří hrází (označení „hraz“ ve sloupci „Profil“) vychází z polohy hrází v lednu 2025. Zhotovitel na místě ověří přítomnost bobří hráze, v případě její nepřítomnosti prohlédne tok v délce alespoň 1 km nad a 1 km pod původní polohou hráze. Pokud se poloha hráze změnila, změní se i poloha profilu. Zhotovitel proloví zátopy nad hrází v délce 100 metrů nad hrází; je-li vzdutí hráze delší než 100 m, proloví vybrané části vzdutí v celkové délce 100 m tak, aby získal co nejreprezentativnější údaje o využití zátopy střevlí a složení zdejší ichtyofauny. Pokud bobří hráze již nebudou nalezeny, dohodne zhotovitel s AOPK buď vypuštění těchto profilů, nebo jejich náhradu jinými.

2. Postup na tocích

Před zahájením lovu budou změřeny základní fyzikálně-chemické parametry vody (alespoň vodivost a teplotu vody; dle uvážení může zařadit i další – např. pH a nasycení O₂). Každý profil bude jednou proloven elektrickým agregátem v souladu s metodikou ČSN EN 14011 75 7706. Odloveny jsou všechny zjištěitelné exempláře ryb s důrazem na střevli potoční, a to procházením profilu proti proudu v celé jeho délce a šířce (ploše) (kontinuální metoda). U větších vodních toků (šířka nad 8 metrů) lze použít metodu lovu příbřežních pásů (tzn. lov pásů podél obou břehových linií o šířce cca 2,5-3 m) nebo v případě špatné prostupnosti bodovou metodou (blíže viz Vlach 2011; prolovená plocha přitom musí mít v součtu nejméně 500 m²). Na daném profilu musí však být vždy použita stejná metoda, jako při minulém ověřování střevle (2015-2017, 2021).

Všechny ryby budou změřeny a ihned poté vráceny do úseku toku, odkud byly odloveny. V průběhu odlovu je zejm. u drobných toků třeba snížit nutný počet osob z lovné čety pohybující se přímo v korytě (snížení nebezpečí poškození přítomných vodních organismů). U větších vodních toků je třeba lovnou četou patřičně posílit až na 4 osoby, aby nedošlo k únikům ryb, a zkrátila se doba manipulace s rybami na nezbytně nutnou dobu.

Bude-li v jednom profilu zjištěno 100 střevlí se zastoupením obou pohlaví a alespoň tří různých věkových stádií, a zároveň bude známo celkové složení ichtyocenózy profilu, bude odlov v tomto profilu ukončen.

Monitoring bude proveden v období od 1. srpna do 31. října. Vyloučené je provádění monitoringu za extrémně vysokých a extrémně nízkých průtoků, při nadměrně zvýšeném zákalu vody a z důvodu bezpečnosti práce s elektrickým agregátem také při dešti. Monitoring lze provádět pouze při teplotách vzduchu mezi + 5 a + 25 °C.

3. Legislativní podmínky

Odlov budou provádět pouze osoby oprávněné a kvalifikované podle příslušných zákonů a na základě potřebných výjimek. Zejména je nutné zajistit:

- souhlas uživatele rybářského revíru - zajistí zhotovitel
- výjimka ze zákazů u zvláště chráněných živočichů, konkrétně střevle potoční, ale i dalších v tocích se vyskytujících druhů (např. vranka, mihule) (ustanovení § 56 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny 114/1992

Sb., výjimka ze zákazů uvedených v § 50 odst. 1 a 2 tohoto zákona) – zajistí AOPK. V souladu s platnou výjimkou budou všichni jedinci zvláště chráněných druhů živočichů drženi a odchytávání pouze na dobu nezbytně nutnou pro zjištění potřebných údajů dle bodu 2 a případnou dokumentaci. Manipulace těmito jedinci bude taková, aby nedošlo k jejich zranění, a budou vypuštěni ve vhodném prostředí co nejbližší místu, kde byli odchyceni.

Obsluhuje elektrického agregátu/vedoucí lovné čety musí být specialistou na ichtyologii a musí mít platné osvědčení pro obsluhu tohoto zařízení. Použité zařízení bude odpovídat charakteru toku.

4. Odevzdání dat

Data o výskytu ryb – zadání do databáze NDOP

Údaje o výskytu střevle a ostatních ryb, příp. dalších ochrannářsky významných druhů (zejm. raci, obojživelníci, vodní měkkýši) budou zadány v ND OP (dostupné na Portálu Informačního systému ochrany přírody (<http://portal.nature.cz>), buď přímo, nebo pomocí hromadného importu. Import provede AOPK ČR pouze z korektně vyplněné tabulky dodaného vzoru (viz příloha 4). Oranžově vyznačené sloupce v Příloze 4 jsou údaje povinné jak pro hromadný import, tak pro samostatné zadání přímo do NDOP. Nálezy budou lokalizovány souřadnicemi začátku lovného profilu. Pro střevli bude do databáze uveden počet jedinců podle pohlaví (samec/samice/neurčeno). Pokud střevle na profilu potvrzena nebyla, je nutné **zadat do databáze negativní nález**. Pro ostatní druhy ryb stačí uvést celkový počet jedinců.

Data o délkové struktuře ryb

Dále zhotovitel odevzdá údaje o délkové struktuře ryb, v samostatné tabulce ve formátu xls. Délka těla odchycených ryb (od špičky rypce po konec ocasního násadce, tj. bez ocasní ploutve) bude uvedena pro každý profil zvlášť. Postačí údaje pro prvních 100 odchycených jedinců každého druhu na daném profilu. Pro střevli potoční bude přesnost měření nejméně 5 mm a ryby budou rozlišeny dle pohlaví, u ostatních druhů ryb postačí přesnost měření 1 cm a není třeba rozlišovat pohlaví.

Závěrečná zpráva

Vyhodnocení změn populace střevle a aktualizaci navrhovaných opatření pro ochranu střevle odevzdá zhotovitel ve formě závěrečné zprávy. Součástí závěrečné zprávy bude pro jednotlivé profily uvedeno:

- základních fyzikálně-chemické parametry vody v místě odlovu (alespoň teplota a vodivost)
- základní charakteristika toku ve sledovaném úseku (obvyklá šířka, hloubka, substrát, charakter proudění apod.) včetně fotodokumentace
- údaj o použité lovné metodě (kontinuální lov / lov příbřežních pásů / bodová metoda), velikost lovné čety a typ použitého agregátu. U bodové metody bude uvedena celková prolovená plocha.
- popis změn na lokalitě oproti minulým letům, zjištěné škodlivé vlivy (např. vysychání, regulace, znečištění vody, migrační překážky, vysazování dravých ryb apod.).
- zvláštní pozornost bude věnována vyhodnocení změn populace střevle, zhodnocení její životaschopnosti a perspektivy do budoucna, identifikaci rizikových faktorů a návrhu konkrétních opatření na její ochranu včetně určení priorit.

Závěrečná zpráva bude odevzdána v elektronické podobě ve vhodném formátu (např. doc, pdf).

Zdroje

Vlach P. 2011: Hořavka duhová (*Rhodeus sericeus amarus*) metodika monitoringu. Dostupné online: https://portal23.nature.cz/publik_syst3/files/monitoring/Rhodeus_amarus_MonMet_2011.pdf